

Урок мовленнєвого розвитку. Конспект сприйнятого на слух науково-навчального тексту

Вправа
«Візуальні конспекти»

Опис. Під час уроку пропонуємо учням продовжити ознайомлення з методами візуалізації інформації та навчитися створювати візуальні конспекти (скетчноути) на основі даних із відеоролика про протидію маніпуляціям «Підтверджувальне упередження». Вправу можна ускладнити, запропонувавши учням при створенні візуального конспекту використати одну з моделей, описаних у вправі.

Учень має знати

- » істотні ознаки тексту, його структурні особливості.

Учень має розуміти

- » виражальні можливості текстів різних типів, стилів і жанрів у власному усному й писемному мовленні;
- » важливість опрацювання науково-навчального тексту у формі його конспектування.

Учень має вміти

- » визначати тему, основну думку тексту, виділяти ключові слова в тексті та тематичні речення в абзаці;
- » робити тематичні виписки і складати конспект науково-навчального тексту.

Вправа «Візуальні конспекти»

Мета

- » навчити створювати візуальні конспекти на теми, дотичні до медіаграмотності.

Уміння і навички з інфомедійної грамотності

- » аналіз фото, символів й іншого візуального контенту;
- » розпізнавання інструментів маніпуляцій, фейків;
- » втілення ідей завдяки онлайн-інструментам.

Що необхідно підготувати до уроку

- » зображення та відео до уроку;
- » екран/проєктор із колонками;
- » набір канцелярії на кожного учня (папір, кольорові олівці, фломастери).

ЗАПИТАЙТЕ учнів:

- Що ми робили на попередньому уроці? *(Повторювали правила використання розділових знаків у простих і складних реченнях, створюючи ментальні карти.)*
- Ми використовували ментальні карти, щоб систематизувати свої знання і повторити матеріал. А з якою метою ще можна використовувати ментальні карти? *(Ментальні карти можна використовувати для планування, фіксування ідей і конспектування інформації.)*

ПОЯСНІТЬ, що під час цього уроку учні докладніше ознайомляться з поняттям «конспектування», а також спробують зробити свої перші конспекти.

ЗАПИТАЙТЕ:

- Як ви думаєте, що таке «конспект»? *(Учні діляться своїми роздумами.)*
- Якщо ментальні карти як засіб візуалізації інформації можуть виконувати роль конспекту, то як варто назвати такий тип конспекту? *(Учні діляться своїми ідеями.)*

ПОЯСНІТЬ учням, що конспектом вважають стислий виклад будь-якої інформації. Коли до текстових записів додаються візуальні елементи (символи, образи, картинки), то такі конспекти називають візуальними.

ПРИМІТКА. Створення візуальних конспектів, візуальних заміток, або скетчноутинг, допомагають структурувати дані, краще їх запам'ятати й осмислити. У таких конспектах обов'язково мають поєднуватися два канали сприйняття інформації: вербальний (слова, логіка) і візуальний (образи, малюнки, позначки, уява). Візуальне конспектування засноване на теорії подвійного кодування, яку в 1970-х роках розробив канадський психолог, автор

Для приміток:

Конспект
сприйнятого на
слух науково-
навчального
тексту

Урок мовленнєвого розвитку

Конспектом

вважають стислий виклад будь-якої інформації. Коли до текстових записів додаються візуальні елементи (символи, образи, картинки), то такі конспекти називають візуальними.

Створення візуальних конспектів, візуальних заміток, або скетчноутинг, допомагають структурувати дані, краще їх запам'ятати й осмислити. У таких конспектах обов'язково мають поєднуватися два канали сприйняття інформації: вербальний (слова, логіка) і візуальний (образи, малюнки, позначки, уява)

книжок про психологію пам'яті Аллан Пайвіо. Згідно з нею, для оброблення інформації мозок використовує два канали: візуальний і вербальний, тому поєднання текстів і картинок у візуальних конспектах дає можливість ефективніше фокусувати увагу і краще осмислювати конспектовану інформацію. До того ж сам процес створення таких конспектів приносить задоволення, яскравий результат спонукає частіше повертатися до нього, а отже — повторювати.

ПОЯСНІТЬ учням, що їхнім завданням на цьому уроці буде створення візуальних конспектів (скетчноутів) за інформацією з відео.

ПРИМІТКА. Скетчноутинг допомагає закріпити на папері важливі ідеї у вигляді текстів, схем, графічних елементів тощо. Також це спосіб структурування інформації, що сприймається на слух, і метод фіксування власних ідей. Саме поняття «скетчноутинг» походить від англійських слів *sketch* — «ескіз» і *note* — «нотувати».

ПІДСУМУЙТЕ завдання учнів, наголосивши, що створення скетчноутів не має нічого спільного з образотворчим мистецтвом. Тобто тут вміння малювати не є ключовим. Найважливіше у візуальних конспектах — передати головну ідею твору чи будь-якої іншої прочитаної або почутої інформації за допомогою тексту та картинок. Те, які образи, малюнки, графіки учні зображуватимуть у скетчноутах, має другорядне значення, адже важливо, щоб ці образи були насамперед зрозумілими для них самих.

ПРИМІТКА. Якщо учням важко зрозуміти, в чому суть скетчноутів, продемонструйте їм приклади учнівських візуальних конспектів, розміщені у блозі вчительки української мови та літератури Наталії Кунашенко [3].

ПОЯСНІТЬ, що існують різні моделі розташування (структурування) інформації у скетчноутах:

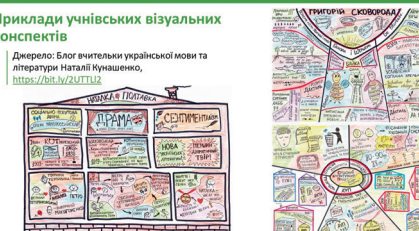
- Лінійна модель: скетч показує інформацію по діагоналі з верхнього лівого кута до нижнього правого кута сторінки. Такий формат підходить для скетчноутингу книжок, розповідей та інших творів, де є лінійний сюжет.
- Вертикальна модель: інформація у скетчі подається зверху вниз. Такий скетч зазвичай дуже нагадує комікси.
- Променеподібна модель: скетч нагадує сонце чи велосипедне колесо. У центрі такого скетчу може бути назва твору, ім'я героя чи головна ідея матеріалу, а між промінням (чи спицями) будуть зафіксовані різні етапи, події тощо.
- Траекторна модель: скетч прокладає шлях інформації по вертикалі, горизонталі чи діагоналі (зигзаг, s-подібна траекторія, w-подібна траекторія тощо). Така модель нагадує настільні ігри-«бродилки». Так зручно фіксувати ідеї, фантазії, мисленнєві процеси.
- Модульна модель: скетч розділяє простір на сторінці на окремі частини (модулі), кожна з яких містить певну групу інформації. Таким чином зручно структурувати і групувати розкидані по твору дані.
- Модель хмарочосів: скетч розділяє сторінку на кілька високих «хмарочосів», які містять різну інформацію. За допомогою такої моделі зручно фіксувати інформацію під час круглих столів чи конференцій, де є кілька

Для приміток:

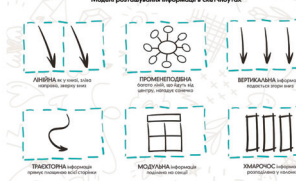
Приклади учнівських візуальних конспектів

Джерело: Блог вчительки української мови та літератури Наталії Кунашенко, <https://ukr.ly/2U1T3>

Моделі скетчноутингу

Моделі розташування інформації в скетчноутах:

лекторів. У кожен із «будинків» упродовж події можна записувати думки, висловлені різними лекторами в різний час.

Для приміток:

ПРИМІТКА. Можна об'єднати учнів у шість груп і запропонувати кожній із них створити скетчноут, використовуючи різні моделі: лінійну, вертикальну, променеподібну, траєкторну, модульну та модель хмарочосів.

ПОЯСНІТЬ, що запорукою успішного створення візуального конспекту є:

- вміння уважно слухати інформацію, яку треба законспектувати;
- розділення конспекту на частини (використовуючи різні моделі скетчноутингу);
- створення начерків, ескізів малюнків під час прослуховування інформації (а не повноцінних картинок, щоб і далі активно слухати інформацію);
- фіксування ключових слів, фраз, цитат (якщо ви захотіли використати цитування, то варто не забути позначити цитати відповідним чином);
- доопрацювання конспекту після завершення прослуховування інформації (тексти, картинки, кольори).

Запорукою успішного створення візуального конспекту є:

Перед початком виконання завдання за потреби **НАГАДАЙТЕ** учням, що таке тези і ключові слова.

ЗАПРОПОНУЙТЕ учням підготувати папір з олівцями та фломастерами для роботи над скетчами й увімкніть відео «Підтверджувальне упередження» [5] (з онлайн-курсу IREX та EdEra — Very Verified). У відео йдеться про те, чому люди легко піддаються маніпуляціям. Відведіть на створення скетчноутів близько 20 хвилин.

ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ.

Підтверджувальне упередження (англ. confirmation bias), інша назва — упередження моєї сторони — це тенденція шукати або інтерпретувати інформацію таким чином, щоб вона підтверджувала власні переконання чи гіпотези.

ПРИМІТКА. Також можна влаштувати експеримент: дослідити, чи використовуватимуть учні підсвідомо образи з відео у своїх скетчноутах. Для цього перед тим, як увімкнути відео, розділіть клас на дві групи. Одна з них дивитиметься відео, а друга, відвернувшись від проєктора чи екрана, сприйматиме інформацію виключно на слух. Наприкінці уроку можна порівняти, які образи використали у своїх візуальних конспектах учні з обох груп, і провести паралелі з образами, які частина з них бачила у відео.

За потреби **ЗАПРОПОНУЙТЕ** учням переглянути відео ще раз, через певний час після старту роботи над скетчами.

VERIFIED
VERIFIED
VERIFIED
VERIFIED
VERIFIED

Джерело: <https://bit.ly/2Bo286i>

 ПРИМІТКА. Також після першого перегляду відео можна уточнити в учнів, чи всі терміни були для них зрозумілими. Якщо є необхідність, **ПОЯСНІТЬ** їх, використовуючи словник до уроку, і тільки після цього увімкніть відео вдруге.

Для приміток:

Приклад виконання завдання додано до уроку.

Коли учні завершать роботу, обов'язково **ЗАПРОПОНУЙТЕ** їм презентувати свої візуальні конспекти і порефлексувати. Попросіть їх пояснити, чому для створення скетчноута вони використали саме такі образи і що вони означають, а також обґрунтувати вибір моделі, форм, фігур, кольорів тощо. Це можна зробити в мінігрупах (кожен презентує одне одному) чи на весь клас (презентують 4–5 учнів).

 ПІДСУМУЙТЕ процес і результати роботи учнів на уроці. Зверніть їхню увагу на те, скільки різних образів у них виникло при конспектуванні одного й того ж самого відеоролика, що кожен мав власний погляд на проблему і по-своєму креативно подав інформацію. Проговоріть, що в сучасному світі варто розвивати візуальну грамотність, важливо вміти розуміти сенс інформації, поданої у вигляді зображення, і створювати її.

 ЗАПИТАЙТЕ учнів:

- Що таке «конспект» і «візуальний конспект»? Що спільного і відмінного в цих поняттях? (*Конспект — це стислий виклад інформації. У традиційному розумінні він має форму текстових записів. Якщо говорити про візуальний конспект, то це конспект, у якому поєднуються текстові записи та візуальні: картинки, схеми, емблеми тощо. Спільним у традиційному та візуальному конспектах є те, що вони обидва мають на меті виявити головні думки в конспектованій інформації та зафіксувати їх у скороченому вигляді. Відмінне те, які дані використовуємо для їхнього створення: у першому випадку — лише текстові, у другому — текстові та візуальні.*)
- Які образи у скетчноутах однокласників вам найбільше запам'яталися? Чому? (*Учні діляться своїми враженнями й обґрунтовують свої думки.*)
- Як надалі можна використати вміння створювати конспекти-скетчі? (*Конспектувати художні твори, робити записи під час майстер-класів, занотовувати лекції.*)
- Як не потонути в інформаційному океані? Якими правилами медіаграмотності ви озброїлися під час заняття? (*Учні діляться думками, які винесли з перегляду відео.*)

СКАЖІТЬ. Створення візуальних конспектів може стати постійною практикою під час ваших уроків. Скетчноути доцільно створювати не лише за мотивами відеоматеріалів. Таким чином можна фіксувати ключові події художніх творів, які вивчаєте у школі, чи головні думки журналістських матеріалів, тексти яких ви опрацьовуєте в рамках інтегрованого курсу.

СЛОВНИК

Актуальна інформація — інформація, яка є важливою для цього часу; інформація, яка цієї миті ще не втратила важливості.

Заангажованість — упередженість, необ'єктивне ставлення до чого-небудь, негативне чи несправедливе враження, яке складається щодо когось чи чогось наперед.

Інформаційна війна — протиборство між державами чи організаціями з метою формування відповідної суспільної думки, яке передбачає інформаційний вплив на населення з використанням ЗМІ, комп'ютерних мереж тощо.

Перемонтована реальність (у контексті відео) — маніпулятивний метод, який полягає в навмисному створенні та поширенні фейкових фактів на основі вирваних із контексту ситуацій чи фраз.

Репутація — громадська думка про кого-небудь чи що-небудь.

Створена реальність (у контексті відео) — маніпулятивний метод, який полягає в навмисному створенні фейкових фактів і представленні їх як справжніх, достовірних.

ДЖЕРЕЛА

1. Академічний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс] // Словник української мови. — Режим доступу до ресурсу: <http://sum.in.ua/>.
2. Заголовки та фотофейки. Very Verified: онлайн-курс з медіаграмотності [Відео] [Електронний ресурс] // Ютуб-канал EdEra. — 15.10.2019. — Режим доступу до ресурсу: https://www.youtube.com/watch?v=K2q51_b7FPk.
3. Згадати все! Візуальні конспекти з літератури [Електронний ресурс] // ЗНОву ЗНО. — 17.04.2016. — Режим доступу до ресурсу: https://znovuzno.blogspot.com/2016/04/blog-post_17.html.
4. Онлайн маніпуляції: як розпізнати бота чи троля. Very Verified: онлайн-курс з медіаграмотності [Відео] [Електронний ресурс] // Ютуб-канал EdEra. — 15.10.2019. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=xD9bPxbY7Tg>.
5. Підтверджувальне упередження. Very Verified: онлайн-курс з медіаграмотності [Відео] [Електронний ресурс] // Ютуб-канал EdEra. — 08.10.2019. — Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=EhNpleTd5mw>.
6. Прийоми візуалізації на заняттях із мовленнєвого етикету / О. Дияк // Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні і світі : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції / відп. ред. С. В. Шевчук, відп. за випуск С. В. Глузик, О. В. Дияк. — Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. — С. 37–41.
7. Роде М. Скетчноутинг. Посібник із візуалізації ідей / пер. з англ Ганни Литвиненко. – К.: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. – 224 с.

Для приміток:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Скетчноутинг: як намалювати ідею [Електронний ресурс] // Studway. — 25.06.2015. — Режим доступу до ресурсу: <https://studway.com.ua/sketchnouting/>.
9. Технологія візуалізації в інтерактивному навчанні майбутнього вчителя іноземної мови / Я. Е. Левченко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. — 2016. — №. 26. — С. 105–109.
10. Українська мова : підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів / В. В. Заболотний, О. В. Заболотний. — Київ : Генеза, 2017. — 272 с.

Для приміток:

АВТОРКА: Наталія Гринюк

ВИВЧАЙ ТА РОЗРІЗНЯЙ:
інфо-медійна грамотність

Матеріали розроблені в рамках проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується IREX за підтримки посольств США та Великої Британії, у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією української преси. Використання матеріалів дозволене лише з некомерційною метою і за умови посилання на проєкт та IREX.